

Dzirzonovi panjovi tudi že na Kranjskem dobro potrjeni.

Z velicim veseljem sem bral po g. R. Dolencu „Novicam“ poslani dopis zastran čbelarstva, in posebno zastran nove Dzirzonove sisteme, koja je v resnici vse hvale vredna.

V predzadnjem listu so „Novice“ na strani 18. izrekle žalost, da ne morejo z obrisom razjasniti popisa Dzirzon-ovih panjev. Jaz pa morem „Novicam“ postreči z naznanilom, da ni potreba ne obrisa ne panjev od drugod naročevati, kajti nahaja se v sredi Ljubljane*) že več tacihi panjev. Dobil sem jez že pred 2 letoma en tak panj od prečastitega g. L. Porente, župnika v Srednji vasi v Bohinji, koji je brez dvoma prvak med kranjskimi čbelorejci, in koji bi gotovo veliko pripomogel v povzdigo čbelarstva na Kranjskem, ako bi on svoje iz knjig in iz lastne skušnje v tej reči pridobljene vednosti v „Novicah“ naznaniti blagovolil, za česar sem ga jez že nagovarjal.**) — Ko sem skusil, kako pripravi in koristi so ti panji, sem jih dal pozneje več narediti, tako, da jih imam zdaj že 26. To leto sem pa dobil od imenovanega gosp. župnika tudi škatlje za nalaganje, koje so tudi po Dzirzonovi sistemi narejene, tako da se vsak sat more iz panja v škatljo djati in iz škatlje v panj.***) O. S. P.

Pomenki o spisu „Šola in koristni tiči.“

Gosp. J. Perdir, posestnik v tržaški okolici, je vredništvu poslal nekoliko opazek, koje kažejo, da ni v vsem edinih misli z mojim spisom. Naj razjasnim ugovore.

Moj spis je pred vsem namenjen učiteljem; ti tedaj gotovo razumejo vse, in tudi „čutje otrokovega pri zibelki bratca svojega.“ — Podobe valivnic niso izmišljene, ampak narejene po valivnicah, kakoršne imajo po Nemškem. Da niso za tiče, ki po vejah ali v grmovji gnjezda imajo, jasno je samo po sebi; take valivnice so za tiče, ki gnezdiijo v duplinah. Kako bi móglo deževati v valivnice, ki imajo izstopno (vorspringendes) strešico, tega ne razumem; podoba tega predstrešja ne kaže tako očitno, ker bi se sicer luknja ne videla. Če starka v votlini drevesni more 2 ali še več čevljev visoko gori zleteti, kako bi iz valivnice ne mogla na luknjo? Da bi maček ne mogel v valivnico po g. Perdirju narisano, ne gré mi v glavo; al temu se lahko v okom pride s trnjem okoli debla. Da kukavica ne vali sama, to res vé vsak otrok; al tega ne vé, da svoja jajčica, in to vselej po eno jajce, položi v gnjezda mnogih družih tičev in da vselej le v tisti okolici biva, kjer se bojo njeni mladi izvalili, — in to sem hotel v svojem spisu reči. Sploh pa me veselí, da se je moj spisek tako marljivo bral. — Čudež je nemški „Wendehals“ (junx torquilla); imenuje se tudi vijoglavka, vrtoglavka, srboritka itd. Šolmajer.

*) Na vrtu čast. o. frančiškanov v Ljubljani.

Vred.

**) Tudi mi prosimo prečastitega gospoda, naj bi iz zaklada temeljite svoje vednosti pomogel napredku domačega čbelarstva.

Vred.

***) Pri tej priliki se omenja, da „stroj“, kterega omenja gosp. R. Dolenc v spisu „čbelorejcem“ v 9. vrstici na drugi strani 4. lista „Novic“ ni potreben za osnovo zaloge medú, ampak le za to, da se sprazni ž njim satovje iz panja.

Vred.

Važno prihodnje stališče kmetijskih družeb.

Slavno ministerstvo kmetijstva je odobrilo sklep kmetijskega zbora, ki je bil novembra meseca na Dunaji, da ni treba tako imenovanih „kmetijskih zbornic“, ampak da kmetijske družbe naj so izvedenice ministerstvu. Po dopisu ministerstva do vseh družeb 27. decembra 1868. leta št. 3607 bodo tedaj kmetijske družbe vprihodnje svetovalnice ministerstvu, ki bodo tudi izpeljevale, kar ministerstvo za napredek kmetijstva želi. Ker pa bojo družbe kmetijske ne le pravico imele nasvetovati ministerstvu, kako naj se z denarno pomočjo iz državnega ali tudi iz deželne zaklada podpirajo mnogovrstni razdelki kmetijstva, temuč bojo v te namene odločeni denar tudi razdeljevale, zato zahteva ministerstvo od vsake kmetijske družbe posebno dvoje:

prvo to, da vsaka kmetijska družba ima dobro vredjene poddružnice po deželi, koje so svetovalnice glavnemu odboru in izvrševalnice dotičnih opravkov,

drugo pa je to, da se glavni odbor posebno v tacihi zadevah, kjer gre za denarno podporo mnogoterim kmetijskim razdelkom, pomnoži po zastopnikih cesarske deželne vlade in pa deželne odbora.

Nove postave.

Ministerski ukaz od 18. januarja 1869, kako je ravnati, kedar kdo prestopi h kaki drugi veri vsled medverske postave 25. maja 1868.

§. 1. Napovedi izstopa iz cerkve sprejema tista politična okrajna gospôška, kjer prebiva on, ki hoče odstopiti; v mestih, koja imajo posebno županijsko postavu, pa prejema take odpovedi županija, ki vodi politične opravke.

§. 2. Ta gospôška sme sprejeti napoved izstopa, če tudi odstopnik ni avstrijsk državljan.

§. 3. Odstop se gospôški naznani ali ustmeno ali s pismom; to mora podpisati odstopnik in v njem povedati vse, česar je treba, da se izvé, komú se ima naznaniti ta odpoved. Če to ni razvidno v pismu, mora se odstopnik poklicati, da dostavi, česar manjka.

§. 4. Ali je oglasnik z odstopnikom ista oseba, ali je že 14 let star, in ali je zdrave pameti, to ima gosposka preiskovati le tedaj, kedar so okoliščine take, da je dvom utrjen.

§. 5. Odstopniku se mora pismeno naznaniti, kaj se je zgodilo z njegovim oglasom. To oznanilo se pa sme opustiti, kedar odstopnik izreče, da tega ni treba, ali kedar zadostuje ustmeno naznanilo.

Slovensko slovstvo.

* Akademija jugoslavenska je izdala knjigo 5. „Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.“ Obseg njemu je: O razvoju pravnih idea u obće i napose u području prava kaznenoga od dr. P. Muhica. — O kamenom uglju i ugljičnoj kiselini od Lj. Vukotinovića. — Ob odnošajih dubrovačke sa mletačkom republikom tja do g. 1358 od S. Ljubića. — Glavnije crte obiteljskoga pisanoga prava u starom Dubrovniku. Od dr. V. Bogišića. — Nekoliko novih izvora za historiju južnih Slovena. Od V. Makuševa. — O prienosu tiela sv. Luke u Smederevo. Od I. Ruvarca. — Iz svečane sjednice: Besjeda predsjednikova. Izvještaj tajnikov. Izvod iz rasprave dr. J. Subotića o dramatičkoj umjetnosti i svjetsko-historijskom životu naroda.

— Književne obznane: Arkiv za povjestnicu jugoslavensku. Uredio I. Kukuljević Sakcinski. Knj. IX. Od dr. Fr. Račkoga. Novija djela Miklošićeva od V. Jagića. Cyrille et Méthode. Etude historique sur la conversion des Slaves au Christianisme; par L. Leger. Od dr. Fr. Račkoga. Drugi izveštaj o sabiranju narodnih pravnih običaja. Od dr. V. Bogišića. — Izvodi iz zapisnika jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

* „Vienac zabavi i pouci.“ Pod tem naslovom je sè zanimivo tvarino in v lični obliki prišel na svetlo 1. list lepoznanjskega tednika, ki so ga tudi „Novice“ že v lanskem tečaju napovedale.

„Pod lipo.“

* Prvi snopič knjige „Pod lipo“ ali „zbirke raznih spisov, to je, pripovedek, pogovorov itd., odmenjene za poduk in tudi za kratek čas slovenskemu ljudstvu, zlasti kmetom, in porabljuje doma, v šoli in v čitalnicah“ se je za mesec januar razposlal danes čitalničnim vodstvom in pa še drugam za razdelitev. Tukajšnji naši vrli Slovenci so brzo segli ali timveč hlastnili po njih. Vejo, da jim je dobro došel. Nije dvombe, da bi tudi drugi Slovenci bili prav zadovoljni s to knjigo. Naj si jo tedaj blagovoljno naročijo pri meni v Trstu ali pa tudi pri čitalnicah in to brž ko bo mogoče, da izvem ob pravem času, koliko natisov da morem prihodnjič napraviti. — Plačuje se za vsak snopič 10 soldov, za 6 tedaj 60 soldov, in za 12 en goldinar in 20 soldov. Vsak mesec izhaja en snopič. Knjiga bo imela konec leta okoli 300 strani. Prodajal jo bo tudi v Trstu Julij Dase na ulici imenovani „Ponte Rosso“, kakor sem že prej oznanil. — Se lepo priporočam.

J. G. Vrdélski

(stan. v Trstu „Via Farnedo casa Svetina Nr. 28 primo piano.“)

Spomini na deželni zbor kranjski. Razprave o vpeljanji slovenskega jezika v šolah in uradnih.

(Konec.)

Gosp. Dežman je rekel, da je ravnopravnost, katero danes zahtevamo, in kakor smo jo uni dan pri gledišču, celó elastična reč, da v tej postavi res zahtevamo le polovico, al da so drugi za nami, ki pravijo, zakaj ne zahtevate vsega. Gospôda moja, tisti, ki tako zahtevajo, imajo po moji misli, kar se tiče pravice, popolnoma prav; zakaj po postavi nam res gre vse. Al mi nismo vsega zahtevali, kar nam gré, in sicer zato ne, ker smo ozir jemali na okoliščine, ki jih je štavil pretekli čas. Mi pripoznamo, da nam je treba nemškega jezika, in hočemo dati priložnost, da se ga mladina popolnoma nauči, kakor na drugi strani slovenskega. Mi nismo prezrli, gospôda moja, težav, ktere bi se pokazale, ko bi mi hoteli na en hip vse svoje pravice zahtevati.

Gosp. Dežman se na izvedence sklicuje, češ, da izvedenci so nasproti temu. Na to mu odgovorjam, da to ni res. Nekteri „direktorji“ znabiti da so se izrekli proti postavi; to je mogoče. Al jaz vem iz čisto zanesljivih ust, da je visoki gospod iz Ljubljane nekim naravnost ukazal (veselost), kako se imajo izreči. Čudno je pa to, da je g. Dežman rekel, da niso sposobni za to, ti neopresbiterji, in danes se zopet na-nje sklicuje. (Dobro! dobro! smeh na levici in med poslušalci.) Kako, da je gosp. Dežman pozabil na druge izvedence, ki več veljajo, ko vsi ti? Naš ljubljanski konzistorij

je tej postavi popolnoma pritrdil, in, gospôda moja, jaz mislim, tista oblast, ki stoji na vrhu vsega ljudskega šolstva, ki ima vse v svojih rokah, ki pregleda in previdi vse, da take oblasti glas je veliko važnejši, kakor pa posamesnih „direktorjev.“

Gosp. dr. Zavušek je pritrdil gosp. Dežmanu, da ljudstvo želi nemščine v svojih kmečkih šolah, in je nasprotoval gosp. Kramariču, ki je rekel, da ni tako. Rekel je g. dr. Zavušek, da je on izrekel to, česar ljudstvo želi, a ne gosp. Kramarič. Al čudno je to, ker sta, kakor znamo, za deželni zbor v črnomeljškem in metliškem kraju kandidirala obadva gospoda, namreč dr. Zavušek in Kramarič, da ljudstvo ni izvolilo gosp. dr. Zavušeka, ampak gosp. Kramariča. (Živahna pohvala in smeh na levici in med poslušalci.)

Ako, gospôda na uni strani pravite: pred so bili veliki možje iz Kranjskega, veliki in učeni, odslej pa tega ne bo več; s tem vi nalašč zanikujete to, kar smo mi v postavi jasno ustanovili. Že enkrat sem povedal in konstatiral, da nam po vsej sili podtikate, da hočemo nemščino pregnati popolnoma, in vendar vsak, ki postavijo bere, lahko previdi, da to ni res. Morebiti nam bote to še naprej podtikali in ljudstvo s tem motili; al jaz vam rečem, da delate to po krivici in le zato, da bi nas pred ljudstvom očrnili.

Gosp. dr. pl. Kaltenegger se je v imenu „konstitucionalnega društva“ vzdignil zoper to, ker pravimo, da se je ono v nasprotje postavilo z ustavo, in je povdarjal, da je on in društvo popolnoma zvesto ostali ustavi. Al jaz vas vendar vprašam, gospôda moja, kako morete vi to trditi, kako morete reči, da se vjemate z ustavo? „Konstitucionalno društvo“ namreč zahteva, da naj se ta postava zavrže in da naj ostane vse pri starem, kakor je do zdaj! In kako je po starem? Gospôda moja, že v drugem razredu glavnih šol se naši otrociči podučujejo z nemškim jezikom, že v drugem razredu se morajo „Rechenkunst“ po nemški učiti; §. 19. osnovne postave o splošnih državljskih pravicah pa jasno govori, da se vsakemu narodu mora dati potrebno sredstvo, da se izobraži v svojem jeziku tako, da se nihče ne sme siliti, da bi se v ta namen tujega jezika učil. Prašam vas, gospôda moja, kako se sklada to, da se naši otroci že v drugem razredu ljudskih šol silijo v tujem nemškem jeziku učiti se, kako se to sklada s §. 19.? Ako mi to razjasnite, potem bodem rad verjel, da ste dobro „konstitucionalni“ in da nikdar ne odstopate iz ustave. Sploh, gospôda moja, ne morem drugače, kakor da se čudim ravnanju „konstitucionalnega društva“ in tistim, kateri ga držijo. Oni pravijo, da so konstitucionalno društvo, in tukaj se vidi, da so se v tej reči postavili naravnost proti ustavi, proti konstituciji. Tedaj vam, gospôda na uni strani, naravnost povem, da niste konstitucionalno, ampak da ste nekonstitucionalno društvo. (Živahna pohvala na levici in med poslušalci.)

Pa še eno. Predvčerajnem smo slišali od une strani zagovarjati pravice tistih, ki so v „Landtafel“ vknjiženi, — in vendar se ti gospodje vedno ustijo, da so liberalni, ter nam očitajo, da smo fevdalci. Kdo je po tem takem fevdalec? Ali tisti, ki pravijo, da so postave enake za vse? — In tako, gospôda moja, končujem s to željo, da bi se sprejelo, kar je odbor nasvetoval, in da bi tudi uni gospodje, ki so nam dozdej nasprotni, z nami potegnili in bi postali mi dobri prijatli. (Gromovita pohvala na levici in med poslušalci.)